

Váratlan viszlát Veszprémben

Mi lesz a László Károly-gyűjtemény sorsa?

CSORDÁS LAJOS

Április 7-én véget ért egy több mint tízéves szép történet Veszprémben. Ekkor szállították el a Dubniczay-palotából a váratlanul bezárt *László Károly-gyűjtemény* mintegy kétszázötven műtárgyát. A letét megszüntetésében nyilvánvalóan szerepet játszott, hogy meghíúsult az adásvétel a gyűjtemény örököse és a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programja között. A bank által kínált árnál az örökös jóval magasabbra taksálta a műtárgyegyüttes értékét.

Hegyeshalmi László

László Károly 2013-ban hunyt el, és végrendelete szerint Veszprémben temették el, ahol élete fő műve, a gyűjteménye 2006-ban méltó elhelyezést kapott az izgalmasan felújított, 18. századi Dubniczay-palotában. A letéti szerződést 2011-ben még vele hosszabította meg a város. Ez tíz évre szólt, tehát elvileg 2021-ig lenne érvényes. Mint letétet azonban a tulaj-

Csomagolják a műveket a Dubniczay-palotában

donos vagy annak örököse bármikor felmondhatta, és idén március végén ez be is következett. Senki nem vonja kétségbe, hogy a letét megszüntetése jogszerű volt, csak nem lehet igazán érteni, hogy miért történt mindez.

Egy biztos, a gyűjtemény Veszprémből való elkerülése úgy kezdődött, hogy László Károly örököse, egykori titkára, *Sipos Szilárd* egy évvel ezelőtt eladásra kínálta fel a tárgye gyüttest a Magyar Nemzeti Bank Értéktár-programja számára. Az örökös először a teljes, több ezer darabos gyűjteményt ajánlotta fel megvételre, tehát a Svájcban lévő tárgyakat is, majd ez úgy módosult, hogy a vételi opciót első körben a veszprémi gyűjteményrészre szűkítették, erre adott árajánlatot az MNB.

A 900 milliós ajánlat

Várható volt, hogy az adásvétel valamilyen módon kihatással lesz a veszprémi letét sorsára, akár az MNB-hez kerül, akár nem. Végül is a legrosszabb forgatókönyvek egyike valósult meg. A bank az értébecslési folyamat végén 900 millió forintos vételi ajánlatot tett mintegy kétszázötven festményre és szoborra. Az ajánlat azonban messze nem találkozott az örökös elképzelésével, aki nagyságrendekkel magasabbra becsülte a kollekcio értékét: az ajánlott árnál több mint hatszor magasabbra. Végül ez vezetett a letét megszüntetéséhez.

Nem vállalkozhatunk arra, hogy eldöntsük, kinek a becs-
lése áll közelebb a realitáshoz. Csak összehasonlításul,
2015-ben a 19. század végi és 20. század eleji magyar
festők műveit tartalmazó Kövesi-gyűjtemény 115 darab-
jáért (amelyet Kövesi István kóser hentes titkos gyűj-
teményeként ismert meg a közvélemény) 795 millió
forintot fizetett a bank. A Kövesi-gyűjteményben és a
László Károly-gyűjteményben legalább tucatnyi közös
alkotótól szerepelt mű, de a László Károly-gyűjtemény
olyan különleges értékekben is bővelkedik, mint például
a nemzetközi rangú magyar emigráns alkotók, köztük
Moholy-Nagy László, Beöthy István, Forbát Alfréd vagy
Péri László műveiben. Igaz, nagyobb arányban van
benne papír alapú munka is.

Az ügy kissé emlékeztet Munkácsy Golgotájának
az utóbbi években zajlott kálváriájára, ahol szintén
egy meghíúsult adásvétel vezetett ahhoz, hogy a
Debrecenben letétben lévő képet a tulajdonos letakar-
tatta, ezáltal a közönség számára láthatatlanná vált. Igaz,
ott belejátszott döntésbe az is, hogy a Golgotát az állam
levédette. A László Károly-gyűjtemény esetében ilyesmi
nem mérgesítette a helyzetet. Így a veszprémi kollektív
nagyobb része az április 7-i felpakolás után visszatért
László Károly hajdani bázeli otthonába, kisebb része,
mintegy a harmada pedig – amely korábban is budapesti
lakásában volt – Budapestre.

Már tíz éve itt volt

„Mi nem voltunk alkuképes pozí-
cióban – mondja *Hegyeshalmi
László*, a veszprémi Művészetek
Háza igazgatója –, hiszen nem
velünk, hanem a Magyar Nemzeti
Bankkal folyt a tárgyalás. A város
nem is tudott volna önmagában
potenciális vevő lenni egy ilyen
kvalitású gyűjteményre. De a folya-
matnak részei voltunk annyiban,
hogy adatokat szolgáltatunk az
értékbecsléshez. És folyamatosan
reménykedtünk, hogy ez az adás-
vétel megvalósul, hiszen már tíz
éve itt volt a kollektív.”

Hegyeshalmi László nem kíván
állást foglalni az árajánlatot illetően,
csak annyit tesz hozzá, hogy az eladó árbeli elvárásait
befolyásolhatta, hogy 2016 őszén a Sotheby's-nél
nagyon magas áron, több mint 6 millió dollárért kelt
el Moholy-Nagy László egy 1923-as, acéllapra készített
festménye, a László Károly-gyűjtemény veszprémi kiállítási
anyagában pedig négy Moholy-Nagy-grafika és két
fotó is szerepelt, némelyik éppen ebből a korszakból.

De Hegyeshalmi László szerint ez csaloéka, ugyanis a New York-i
aukción felverte az árat, hogy a MOMA – Museum of Modern Art –
semmilyen összeget sem sajnált a képért, amely egy meglévő soro-
zatának hiányzó darabja volt. De ez nem jelenti azt, hogy mindig,
minden Moholy-Nagy-kép ebbe a magasságba emelkedne.

Mi volt László Károly hosszú távú elképzelése gyűjteménye és
Veszprém kapcsolatáról? – kérdezzük a veszprémi Művészetek
Háza igazgatójától. „Ezt egészen pontosan nem tudjuk. Amikor
2011-ben lejárt az első öt éves letéti periódus, akkor a polgármester
úrral kiutaztunk Bazelbe, ahol újabb tíz évre aláírtuk a szerződést.
Már akkor felmerült az ajándékozás is, eszerint mintegy negyvenöt
művet kapott volna a város. A jogászok egy ideig leveleztek ez
ügyben, amely végül is nem realizálódott.”

Visszakerülhet?

Sipos Szilárdot, a László Károly-gyűjtemény örökösét döntésének
motivációjáról e-mailben sikerült megkérdeznünk. Hogy miért
vitte el a gyűjteményt a letét lejáráta előtt, arról röviden ezt írta:
„a méltatlan helyzet végett, amelybe belekényszerítettek (sajnos
a jogot is megkérdőjelezték, például a veszprémi polgármester
is)”. Megkérdeztük, mit gondol, visszatérhet-e a gyűjtemény
Veszprémbe, hiszen László Károly nem véletlenül temetkezett ebbe
a városba. Illetve ha nem kerül vissza, marad-e akkor is Veszprém a
gyűjtő végső nyughelye. „Nem rajtam múlik – írta Sipos Szilárd az
esetleges visszakerülésről –, ha valaki megkeres, szívesen tárgyalok

(mert például erre eddig az volt az álláspont, hogy nem tárgyal-
hatok, ultimátum van, vagy elfogadom, vagy nem).” Ami pedig a
másik kérdést illeti, „miért ne maradna László Károly végső nyughelye
Veszprém, a zsidó vallás tiltja az exhumálást” – írta az örökös.
És hozzátette: „Én nem haragszom.”

Csomagolják a műveket a
Dubniczay-palotában

Költözik a László Károly-gyűjtemény a Dubniczay-palotából

Hogy az adásvételről esetleg folytatják-e a tárgyalásokat, az a Magyar Nemzeti Bank szándékain is múlik. Ezt firtató érdeklődésünkre az MNB-nél meglehetősen diplomatikusan választ adtak, amelyben közlik: „hivatalosan megszakadtak a tárgyalások a László Károly-gyűjtemény örökösői és az MNB Értéktár-programja között. Az örökösök ügyvédje írásban értesítette a jegybank Értéktár-programját, miszerint az örökösök nem fogadják el a gyűjteményért felajánlott vételárat. Ennek tényét mindkét fél tudomásul vette, az adásvétel nem történt meg.” De ha jól olvasunk a sorok közt, még megtörténhet, hiszen, ami „megszakadt”, az folytatódhat, csak valamelyik félnek újra fel kellene emelni a telefont.

Visszakerülhet-e valaha a László Károly-gyűjtemény Veszprémbe? – kérdezzük Hegyeshalmi Lászlót is. „Biztató, hogy a viszony teljesen normális maradt köztünk és Sipos Szilárd között. Volt is róla szó, ha netán mégis létrejön az adásvétel, akkor Veszprém lesz a gyűjtemény állandó kiállítóhelye. Csak egy baj történhet, ha jelentős darabok kikerülnek belőle, mert akkor már nem ugyanarról beszélünk. Mi nagyon szerettük volna, hogy véglegesen ide kerüljön, hiszen jó otthona volt Veszprémbe. A megszakadt tárgyalások is végig ezen elképzelés mentén haladtak.”

Fennmaradni a térképen

A Dubniczay-palotának momentán üresen állnak az első emeleti és a tetőtéri termei, ahol a gyűjtemény különböző karakterű szobái voltak berendezve. Ha így marad, féltő, hogy Veszprém lekerülhet arról a kortárs képzőművészeti térképről, amelyen az utóbbi évtizedben az észak-balatoni régió olyan településeivel együtt szerepelt, mint Tihany vagy Balatonfüred, részben az itt megtekinthető Vass-gyűjtemény, részben pedig a László Károly-gyűjtemény révén.

Lehet-e pótolni azt a veszteséget, amelyet most a László Károly-kollekció kiesése okoz? „Ez szomorú történet, megvisel bennünket, mert nagyon jó szakmai, emberi kapcsolatunk volt László Károllyal, de nem törheti meg azt a törekvésünket, hogy továbbra is ehhez a színvonalhoz tartsuk magunkat – mondja Hegyeshalmi László. – Hogy mi módon tudjuk foly-

atni, arra sokféle elképzelés van. Az itt maradó Vass-gyűjteménnyel, a kortárs művészeti programunkkal és az időszaki kiállításainkkal igyekszünk a színvonalat tartani. Megemlíteném azért azt a huszonöt éve folytatott sorozatot, amelynek révén a László Károly-gyűjtemény is idekerült, ebben magyar és külföldi magán- és közgyűjteményeket mutatunk be. Ezt továbbra is folytatjuk. Hogy aztán lesz-e állandó gyűjtemény Veszprémben, azt nem tudom. De hogy fontos gyűjteményeket fogunk a továbbiakban is idehozni, az biztos. Amikor megjelent a hír, hogy távozik a László Károly-kollekció, másnap négy jelentős műgyűjtő hívott fel, hogy mik a terveink, mert ők nagyon szívesen segítenek. Jelenleg az az elképzelésünk, hogy hosszú periódusú, mondjuk, éves kiállításokat szeretnénk bemutatni ezekből és hasonló műegyüttesekből. Most is három kollecionistaival állok kapcsolatban, köztük egy Amerikában élő magyar gyűjtővel. A napokban fogok tárgyalni velük. Igaz, nem akkora korszakot fognak át az anyagaik, mint László Károlyé, és mindegyik más karakterű, de mind nagyon érdekes. Legelőbb azonban július 22-én Bernát András jelenleg Pakson látható kiállítását hozzuk át a Dubniczay-palota üres termeibe.”

A László Károly-gyűjtemény Veszprémben

Miután Budapest évekig nem tudott megfelelő helyet biztosítani gyűjteményének bemutatására, László Károly Veszprémmel egyezett meg, ahol ROP támogatásból felújították festményei és szobrai számára a 18. századi Dubniczay-palotát. Itt nyílt meg 2006-ban a kiállítás többzetes kollekciónak javából, mintegy 200 alkotásból. A művek a palota első emeleti és tetőtéri helyiségeiben voltak láthatók, mégpedig speciális állványokon installálva, hogy a feltárt barokk falfestményeket ne zavarják. A kiállítás egyik különlegessége volt a barokk enteriőr és a vele kontrasztban álló 20. századi modern művek találkozása. A látogató tematikus szobák során végighaladva nézhette meg a 19. század végétől az 1970-es évekig feltűnt képzőművészeti irányzatok jeles alkotóinak munkáit. *Ruttkay György, Bihari Sándor, Molnár C. Pál, Bokros Birman Dezső, Pekáry István, Aba-Novák Vilmos, Moholy-Nagy László, Marcello Morandini* voltak többek közt a tematikus szobák névadói. A csúcsművek a magyar emigráció legjobbjaiktól és a Bauhaus tanáraitól, tanítványaitól származtak. A kiállítás 2011-ben és 2015-ben is megújult, a bezárás előtt körülbelül 250 műből állt. Az anyagot a 2006-os nyitástól a mostani bezárásig 200 ezer ember látta. Fenntartása tíz év alatt mintegy 180 millió forintba került a városnak.